യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 3 ✓
(ഉത്പത്തിപ്രകരണമ്)/സർഗഃ 028✓

ശ്രീരാമ ഉവാച .

വ+ജ്രാങ്ഗ-സാരാദ്.ബ്ര+ഹ്മാ+ണ്ഡ-
കു+ഡ്യാ+ന്നിബിഡ-മ+ണ്ഡലാത് .
കോടി-യോജന-സംപുഷ്ടാഥ്.
കഥം(ൻ)തേ നിർഗതേ്വ്ബലേ .. 1

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ക്വ+ബ്ര+ഹ്മാ+ണ്ഡം(ങ്) ക്വ-തദ്-ഭി+ത്തിഃ(ഖ്)-
ക്വാ+ത്രാസൗ വ+ജ്ര-സാരതാ .
കിലാ-വ+ശ്യം സ്ഥിതേ ദേ+വ്യാ-വന്തഃ(ഫ്)പുര-വരാം-ബരേ .. 2

ത+സ്മി+ന്നേവ ഗിരി+ഗ്രാമേ ത+സ്മിന്നേവാ-ലയാംബരേ .
ബ്രാ+ഹ്മണഃ(സ്) സ വസിഷ്ഠാ+ഖ്യ ആ+സ്വാ-ദയതി രാജതാം .. 3

തമേവ മ+ണ്ഡപാ-കാശ-കോണകം ശൂ+ന്യ-മാ+ത്രകം .
ചതുഃ(സ്)സമു+ദ്ര പ+ര്യന്തം ഭൂതലം സോ്വ്നു-ഭൂത-വാൻ .. 4

ആകാ-ശാ+ത്മനി ഭൂപീഠം(ൻ)തസ്മിംസ്-ത+ദ്രാജ-പ+ത്തനം.
രാജ-സദ്.മാനു-ഭവതി സച സാചാ+പ്യരു+ന്ധതീ .. 5

ലീലാഭി-ധാനാ സാ ജാതാ തയാ ച+ജ്ഞപ്തി-രർചിതാ .
ജ്ഞപ്ത്യാ സഹ സമു+ല്ലങ്ഘ്യ ഖമാ+ശ്ച+ര്യ-മനോഹരം.. 6

പ്രാദേശ-മാ+ത്രേ നഭസി സാ ത+ത്രൈവ-ഗൃഹോ-ദരേ.
ബ്ര+ഹ്മാ+ണ്ഡാന്തര-മാസാദ്യ ഗിരി+ഗ്രാമക-മ+ന്ദിരേ .. 7

ബ്ര+ഹ്മാണ്ഡാഥ്.പരി-നിർ-ഗത്യ+സ്വഗൃഹേ+സ്ഥിതി-മായയൗ .
സ്വപ്നാഥ്.സ്വപ്നാ+ന്തരം പ്രാ+പ്യ യഥാ ത+ല്പ-ഗതഃ(ഫ്) പുമാൻ .. 8

പ്രതിഭാ-മാത്ര-മേവൈ-തഥ്.സർവ-മാകാശ-മാത്രകം .
ന+ബ്ര+ഹ്മാണ്ഡം(ൻ)ന സംസാരോ ന കു+ഡ്യാദി-ന ദൂരതാ .. 9

സ്വചി+ത്ത-മേവ കചതി തയോസ്താ-ദൃങ്മനോ-ഹരം .
വാസനാ-മാ+ത്ര-സോ+ല്ലേഖം(ങ്)-
ക്വ+ബ്ര+ഹ്മാണ്ഡം(ങ്)ക്വ സംസൃതിഃ .. 10

നിരാ-വരണ-മേവേദം(ഞ്)ജ്ഞപ്+ത്യാ-കാശ-മന+ന്തകം .
കി+ഞ്ചിത്.സ്വ-ചി+ത്തേ-നോ+ന്നീതം
സ്പന്ദ-യു+ക്ത്യേവ മാരുതഃ .. 11

ചിദാ-കാശ-മജം ശാന്തം സർവ+ത്രൈവ ഹി സർവദാ .
ചി+ത്ത്വാജ്-ജഗ-ദിവാ-ഭാതി+സ്വയ-മേവാ+ത്മനാ+ത്മനി ..12

യേന ബുദ്ധം(ൻ)തു ത+സ്യൈത-ദാകാശാ-ദപ ശൂ+ന്യകം .
ന ബുദ്ധം(യ്) യേന ത+സ്യൈ-ത+ദ്വ+ജ്ര-സാരാ-ചലോ-പമം .. 13

ഗൃഹ ഏവ യഥാ+സ്വപ്നേ നഗരം ഭാതി ഭാസുരം.
തഥൈത-ദസദേ-വാ+ന്ത+ശ്ചി+ദ്ധാതൗ ഭാതി ഭാ+സ്വരം .. 14

യഥാ മരൗ ജലം ബുദ്ധം(ങ്) കടക+ത്വ+ഞ്ച ഹേമനി .
അസത്.സദിവ ഭാതീദം(ൻ) തഥാ ദൃ+ശ്യ+ത്വ-മാത്മനി .. 15

ഏവമാ-കഥ-യ+ന്ത്യൗ തേ ലലനേ ലലിതാ-കൃതീ .
ഗൃഹാ+ന്നിര്യ-യതുർ-ബാ+ഹ്യം(ഞ്)-
ചാരു-ച+ക്ര-മണ+ക്രമൈഃ .. 16

ആദൃ+ശ്യേ+ഗ്രാമ-ലോകേന+പ്രേ+ക്ഷമാണേ പുരോഗിരിം.
ചുംബിതാ-കാശ-കുഹരം സംസ്പൃഷ്ടാ-ദി+ത്യ-മ+ണ്ഡലം .. 17

നാനാ-വർണാ-ഖിലോത്.ഫു+ല്ല വിചി+ത്ര-വന-നിർമലം .
നാനാ-നിർഝര-നിർഹ്രാദ-കൂജ+ദ്വന-വിഹംഗമം.. 18

വിചി+ത്ര-മ+ഞ്ജരീ-പു+ഞ്ജ-പി+ഞ്ജരാംബുദ-മ+ണ്ഡലം.
സ്വ+ഭ്ര-മ+ച്ഛ.ഗു.ലു+ച്ഛാ+ഗ്ര-വി+ശ്രാ+ന്ത-ഖഗ-സാരസം.. 19

സാര-വ+ഞ്ജുല-വിസ്താര-ഗുപ്താഖില-സരി+ത്തടം
അസ-മാപ്ത-ശിലാ+ശ്വ+ഭ്ര-ലതാ-വർതന-മാരുതം .. 20

പുഷ്പാ+ഗ്ര പിഹിതാ-കാശ-കോശ-കു+ഡ്യക-വാരിദം .
പതദ്-ദീർഘ-സരിത്.സ്രോതഃ(സ്) സ്ഫുര+ന്മു+ക്താ-കലാപകം.. 21

ചല+ദ്വൃ+ക്ഷ-വന+വ്യൂഹ-വാത-വേ+ല്ലി-സരി+ത്തടം .
നാനാ-വനാ-കുലോ-പാ+ന്ത+ച്ഛായാ-സതത-ശീതലം .. 22

അഥ തേ ലലനേ ത+ത്ര തദാ ദദൃ-ശതുഃ(സ്)സ്വയം .
തം(ങ്)ഗിരി+ഗ്രാമകം(വ്)വ്യോമ്നഃ(സ്)-
സ്വർഗ-ഖ+ണ്ഡ-മിവ+ച്യുതം .. 23

രടഥ്.പ്രണാലീ-പടലം പൂർണ-പുഷ്കരിണീ-ഗണം.
ദ്വിജൈഃ(ഖ്)കുച-കുചൈഃ(ഖ്)കൂജഥ്.
സ്വലീലാ+ശ്വ+ഭ്ര-ക+ച്ഛകം .. 24

ഗച്ഛദ്.ഗോ-വൃ+ന്ദ-ഹു+ങ്കാര-കരാലാ-ഖില-കു+ഞ്ജകം .
കു+ഞ്ജ-ഗുല്മക-ഖ+ണ്ഡാ+ഢ്യം സ+ച്ഛായ-ഘന-ശാ+ദ്വലം.. 25

ദുഷ്പ്ര-വേശാർക-കിരണം(ൻ) ദൃശ+ന്നീഹാര-ധൂസരം .
ഉദ+ഗ്ര-മ+ഞ്ജരീ-പു+ഞ്ജ-ജടാലം(വ്) വിശിഖാ+ന്തരം .. 26

ശിലാ-കുഹര-വാഃ(സ്)-സ്ഫാല+
പ്രോ+ച്ചല+ന്മു+ക്ത+നിർഝരൈഃ .
സ്മാരിതാ-ചല-നിർധൂഥ്.ക്ഷീരോദക-ജല+ശ്രിയം .. 27

ഫല-മാ+ല്യ-മഹാ-ഭാര-ഭാസുരൈ-രജിര+ദ്രുമൈഃ .
ആനീയ പുഷ്പ-സംഭാരം(ൻ) തിഷ്ഠദ്-ഭിരിവ സ+ങ്കുലം .. 28

തര+ത്തരങ്-ഗഝാ+ങ്കാര-കാരി-മാരുത-ക+മ്പിതൈഃ .
കീർണ-പുഷ്പ-സമാ-വൃഷ്ടം(ൻ)ദ്രുമൈ-രപി രസാ-കുലൈഃ .. 29

അശ+ങ്കിത-ശിലാ-കൂട+സ്രവദബ്-ബിന്ദുടം(ങ്)കൃതൈഃ .
കിംചിഥ്.കൃതരവം(ങ്) ഗുപ്തൈ-
രശ+ങ്കൈഃ(ശ്) ശ+ങ്കിതൈഃ(ഖ്)- ഖഗൈഃ .. 30

ഉഥ്.ഫാല-ലഹരീ+ശ്രാന്ത-സീകരാ+സ്വാദനാ-കുലൈഃ .
ന+ദ്യാ-മുഡു-പരാ-വർത-വൃ+ത്തി-ഭിർ-വിഹഗൈർ-വൃതം .. 31

ഉ+ത്താല-താല-വി+ശ്രാന്ത-കാകാ-ലോകന-ശ+ങ്കിതൈഃ .
ബാലൈഃ(ഫ്) പ്രഗോ-പിതാ-മി+ക്ഷാ-
ഖ+ണ്ഡം(ഞ്) ജീർണ+സ്വ-ഭു+ക്തകൈഃ .. 32

പുഷ്പ-ശേഖര-സംഭാര-വസന+ഗ്രാമ-ബാലകം .
ഖർജൂര-നിംബ-ജംബീര-ഗഹനോ-പാ+ന്ത-ശീതലം.. 33

ക്ഷൗമാ+ഗ്ര-ഹസ്താം-ബരയാ മ+ഞ്ജരീ-പൂർണ-കർണയാ .
ക്ഷുഥ്.ക്ഷീണയാ+ക്രാന്ത-ര+ഥ്യം(ങ്) ഗ്രാമ-കീടക-കാ+ന്തയാ .. 34

സരി+ത്തരങ്ഗ-സംഘ+ട്ട സംരാ-വാ+ശ്രുത+സ+ങ്കഥം .
കർമ-ജാ+ഡ്യ-ഘന+ത്രാസ-വാഞ്ഛിതൈ-കാ+ന്ത-സംസ്ഥിതം.. 35

ദധി-ലിപ്താ+സ്യ-ഹസ്താംസൈഃ(സ്)
സ്നിഗ്ധ-പുഷ്പ-ലതാ-ധരൈഃ .

ന+ഗ്ഗൈർ-ഗോമയ-പ+ങ്കാ+ങ്കൈർ-ബാലൈ-രാകുല-ച+ത്വരം .. 36

തീര-ശാ+ദ്വല-വ+ല്ലീനാം(ൻ) ദോലാ+ന്ദോലന-കാരിഭിഃ .
തരങ്ഗൈർ-വാ+ഹ്യ-മാന+സ്യ ലേഖി-കാ+ങ്കിത-സൈകതം .. 37

ദധി+ക്ഷീര-ഘനാ-മോദ-മ+ത്ത-മ+ന്ഥര-മക്ഷികം .
കാമ-ഭു+ക്താർഥ-തോ+ദ്വാഷ്പ-ജർജരാ-ബല-ബാലകം. 38

ഗോമയാ-സി+ക്ത-വലയ-കര-നാരീ-കൃത+ക്രുധം .
ധ+മ്മി+ല്ല-വലനാ+വ്യ+ഗ്ര+
ത്രസ്ത.+സ്ത്രീ-വിഹ-സജ്ജനം .. 39

ദാ+ന്ത-പുഷ്പ+ച്ഛദോഥ്.സന്ന-പതഥ്.ককുദ-വായസം.
ഗൃഹ-ര+ഥ്യാ-ഗണ+ദ്വാര-കീർണ+ക്രൂര-കുര+ണ്ടകം.. 40

ഗൃഹ-പാർ+ശ്വ+സ്ഥിത+ശ്വഭ്ര-കു+ഞ്ജൈഃ(ഖ്) കുസുമിത+പ്രഭൈഃ .
പ്ര+ത്യഹം പ്രാത-രാഗുൽഫ-മാകീർണ-കുസുമാ-ജിരം.. 41

ചര+ച്ചമര-സാരങ്ഗ-
ജാല-ജങ്ഗല-ഖ+ണ്ഡകം.
ഗു+ഞ്ജാനി-കു+ഞ്ജ-സ+ഞ്ജാത-
ശഷ്പ-സുപ്ത-മൃഗാർഭകം.. 42

ഏകാ+ന്ത-സുപ്ത-വഥ്.സൈക-കർണ+സ്പ+ന്ദാസ്ത-മ+ക്ഷികം.
ഗോപോ+ച്ഛിഷ്ടീ-കൃത-ദധി-
ഖ-സൃ+ക്കി+സ്പ+ന്ദി-മ+ക്ഷികം .. 43

സമ+സ്ത-സദ്മ-സം(ങ്)ക്ഷീണ-
മ+ക്ഷി-കാ+ക്ഷിപ്ത-മാ+ക്ഷികമ് .
ഫുല്ലാ-ശോക+ദ്രുമോ+ദ്യാന-കൃത-ലാ+ക്ഷിക-മന്ദിരം. 44

സീകരാ-സാര-മരുതാ നി+ത്യാർദ്ര-വികച+ദ്രുമം .
കദംബ-മുകുല+പ്രോത-സമസ്ത+ച്ഛാദന-തൃണമ് .. 45

പ്രതി-കൃ+ത്ത-ലതാ-ഫു+ല്ല-കേത-കോഥ്.കര-പാണ്ഡുരം.
വഹഥ്.പ്രാണാല-പടലീ-രണദ്.ഗുരു-ഗുരാ-രവമ് .. 46

വാതായന-ഗുഹാ-നിര്യഥ്.സോധ-വി+ശ്രാ+ന്ത-വാരിദം .
പൂർണ-പുഷ്കരിണീ-പങ്ക്തി-പൂർണ-രാജ-പൃഥൂ+ത്തരം.. 47

നീര+ന്ധ്ര-വിടപി+ച്ഛായാ-ശീതലാ-മല-ശാ+ദ്വലം.
സർവ-ശഷ്പാ+ഗ്ര-വാർബിന്ദു+പ്രതി-ബിംബിത-താരകം .. 48

അനാരത-പതഥ്.ഫുല്ല-ഹിമ-വർഷ-സിതാലയം .
വിചി+ത്ര-മ+ഞ്ജരീ-പുഷ്പ-പത്ര-സഥ്.ഫല-പാദപം .. 49

ഗൃഹ-ക+ക്ഷാന്തരാ-ലീന-മേഘ-സുപ്ത-ചിര+ണ്ടികം .
സൗധസ്ഥ-മേഘ-വിദ്യുദ്.ഭി-
രനാ-ദേയ+പ്രദീപകം .. 50

കന്ദ-രാനില-ഭാ+ങ്കാര-ഘന-ഘുംഘുമ-മ+ണ്ഡപം.
ചര+ച്ചകോര-ഹാരീത-ഹരിണീ-ഹാരി-മ+ന്ദിരം.. 51

ഉ+ന്നി+ദ്ര.ക+ന്ദലോ+ദ്വാ+ന്ത-
മാംസലാ-മോദ-മ+ന്ഥരൈഃ .
മരുദ്.ഭിർ.മ+ന്ദ-മായാതു-മാരബ്ധൈർ.ലോല-പല്ലവം.. 52

ലാവ-കാലാപ-ലീലായാ-മാലീന-ലലനാ-ഗണം.
കോക-കോകില-കാകോല-കോലാഹല-സമാകുലം .. 53

ശാല-താല-തമാ-ലാ+ബ്ജ-നീല.തഥ്.ഫല-മാലിനം .
വ+ല്ലീ-വലയ-വി+ന്യാസ-വിലാസ-വലിത+ദ്രുമം.. 54

ആലോല-പ+ല്ലവ-ലതാ-വലി-തായ-നാനാ-
മുഥ്.ഫു+ല്ല-ക+ന്ദല-ശിലീ+ന്ധ്ര-സുഗ+ന്ധി-താനാം .
താലീ-തമാല-ദല-താ+ണ്ഡവ-മണ്ഡ-പാനാ-
മാരാമ-ഫുല്ല-കുസുമ+ദ്രുമ-ശീത-ലാനാം.. 55

സാരാവ-വാരി-ചലനാ-കുല-ഗോകു-ലാനാ-
മാനീല-സ+സ്യ-കുസുമ+സ്ഥല-ശോഭി-താനാം .
തീര+ദ്രുമ+പ്രകര-ഗുപ്ത-സരി+ദ്ര-യാണാം(ൻ)-
നീര+ന്ധ്ര-പുഷ്പിത-ലതാ+ഗ്ര-വിതാന-കാനാം .. 56

ഉ+ദ്യാന-കു+ന്ദ-മകര+ന്ദ-സുഗ+ന്ധി-താനാം
ഗ+ന്ധാ+ന്ധ-ഷട്പദ-കുലാ+ന്തരി-താംബു-ജാനാം .
സൗ+ന്ദര്യ-തർജിത-പുര+ന്ദര-മ+ന്ദിരാണാം
രാജീവ-രാജി-രജ-സാരുണി-താംബ-രാണാം .. 57

രംഹോ-വഹദ്.ഗിരി-നദീ-രവ-ഘർഘ-രാണാം(ങ്)-
കുന്ദാവ-ദാത-ജലദ+ദ്യുതി-ഭാസു-രാണാം.
സൗധ+സ്ഥിതോ+ല്ലസിത-ഫുല്ല-ലതാ-ലയാനാം
ലീലാവ-ലോല-കല-കണ്ഠ-വിഹങ്ഗ-മാനാം.. 58

ഉ+ല്ലാസി-കൗസുമ-ദലാ+സ്തരണ+സ്ഥ-യൂനാ-
മാപാ-ദമാ-വലിത-മാ+ല്യ-വിലാസി-നീനാം .
സർവ+ത്ര സുന്ദര-നവാ+ങ്കുര-ദ+ന്തു-രാണാം
ശോഭോ+ല്ലസ-ദ്വര-ലതാ-കുല-മാർഗ-ണാനാം .. 59

സ+ഞ്ജാത-കോമല-ലതോഥ്.പല-സ+ങ്കുലാനാം .
തി+ഷ്ഠഥ്-പയോദ-പട-സംവലി-താല-യാനാം .
നീഹാര-ഹാര-ഹരിത+സ്ഥല-വി+ശ്രുതാനാം
സൗധ+സ്ഥ.മേഘ-തഡിദാ-കുലിതാങ്ഗ-നാനാം.. 60

നീലോഥ്.പലോ+ല്ലസിത-സൗരഭ-സു+ന്ദരാണാം
ഹുംകാര-ഹാരി-ഹിരതോ+ന്മുഖ-ഗോകുലാനാം.
വി+ശ്രബ്ധ-മുഗ്ധ-മൃഗ-സാര-ഗൃഹാജി-രാണാ-
മു+ന്നൃത്യ-ബർഹി-ഘന-സീകര-നിർഝ-രാണാം.. 61

സൗഗ+ന്ധ്യ-മത്ത-പവനാ-ഹത-വി+ക്ലവാനാം
വ+പ്രൗഷധി+ജ്വലന-വിസ്മൃത-ദീപകാനാം.
കോലാ-ഹലാ-കുല-കുലായ-കുലാ-കുലാനാം
കു+ല്യാ-കുലാ-കല-കലാ+ശ്രുത-സ+ങ്ക-ഥാനാം .. 62

മു+ക്താ-ഫല+പ്രകര-സു+ന്ദര-ബി+ന്ദുപാത-
ശീതാ-ഖില+ദ്രുമ-ലതാ-തൃണ-പ+ല്ല-വാനാം.
ല+ക്ഷ്മീ-മന+സ്തമിത-പുഷ്പ-വികാസ-ഭാജാം
ശക്നോതി കഃ(ഖ്) കലയിതും ഗിരി-മ+ന്ദി-രാണാം..63

ഇ+ത്യാർഷേ+ശ്രീ-വാസിഷ്ഠ-മഹാ-രാമായണേ വാല്മീകീയേ
ഉത്പത്തി+പ്രകരണേ ലീലോ-പാ+ഖ്യാനേ ഗിരി+ഗ്രാമ-
വർണനം(ൻ) നാമാഷ്ടാ-വിംശഃ(സ്) സർഗഃ..28..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
12.9.2023